

Af alla huusliga slöjder är linspinningskonsten, rätt
förstådd och handhafd, en af de nyttigaste och
nujsammaste, och ingenting är för människan mera
wälgerande, än en nyttig werksamhet; ty utom det
wackra efterdömet, som lishvar husfliten, sprider och
bereder arbetsamheten, från den befallande till den
lydande, en ökad belätenhet och trefnad inom det huus=
liga lishvet.

En ökad folkmängd födrar åsven en ökad in=
dustriell omtanka för bergning och utkomst, och hvar=
je steg, som tages till winnande deraf, bör af fö=
sterlandswännen med ett varmt destagande om=
fattas. Det är denna öfvertygelse som lishvat ej,
att efter yttersta förmåga fölka att, i den väg wi kunn=
na gagna vårt Fädernes land, vara nyttiga, genom
utarbetandet af en på erfarenhet och wetenskapliga
grunder stödd afhandling om de wiktigaste förbättri=
garne uti linsförädlingen.

Kongl. Majestäts och Rikets Landtbruks-Alka=
demi, som, nitäfskande för Landtmanna-näringarnes

förkefran, nogränt infett behöfvet af, att till möjligaste fullkomlighet upprätta linförädlingen i riket, såsom utgörande en wäsendlig binäring för den arbetande klassen under den långa tiderymd af året, som vintern uteslänger densamma från åkerbruket och andra landtmanngöromål, har, för att vinna detta ändamål, införskrifvit en för sin linsspinningskonst rekommenderad Würtembergare, vid namn Alois Mager, hvars egentliga konst bestod deri, att visa, det tvinne trådar kunnas spinnas på en gång lika lätt som en, och att garnet tillika blixtvär jemmare och ändamålsenligare än det, som åstadkommes på en vanlig spinnrock med en tråd och efter den gamla methoden. Flere försök hafwa deraf anställda, hvilka nogränt visat möjligheten deraf; men som den Magerska spinnrocken hade en så dyr och invecklad sammansättning, att kostnaden för anskaffandet af en dylik, uppgick till omkring 90 R:dr R:gs, var den af sådant orsak olämplig för en allmän husslöjd, hvarföre flere försök till en förenklad sammansättning blixtvär af ög gjorda, och så lyckade, att denna spinnmethod med 2ne trådar nu kan åstadkommast lika ändamålsenligt med en spinnrock, som endast kostar 4 à 5 R:dr R:gs, och till hvilket pris sådana spinnrockar nu förfärdigas uti Väststa socken och Westbo härad af Örebro Län; men utan att på något färt förlita nedsätta värdet af Magerska spinnmethoden, ha vi ansett det vara vår pligt, att rätts-

wissigen göra de anmärkningar och förbättringar vid densamma, hvilka, efter nogränt anställda och beprövade mångfaldiga rön, funnts vara af en wäsendlig och nödvändig egenhet, om Dubbelspinningsmethoden skall motsvara det åsyftade goda ändamålet, och hvarom en fullständig afhandling finnes utförd uti Andra Afdelningen om Dubbelspinnning med wanlig spinnrock.

Således är äfven genom begagnandet af wanlig spinnrock för dubbel spinnning, detta myttiga ändamål derigenom hufvudsakligast winnit, icke alleast i ett utan flera afseenden, nemligen:

1:o Att Regeringen Nådigast infett den stora vigen af en förbättrad linförädling i bredd med utlänningsens stora framsteg i denna wäsendliga näringssgren, och hvilket otvifvelaktigt skall inom alla rikets provinser bidraga till linwandet af en större hag och allmännare täflan i denna myttiga husslöjd, hvilken förut tyckes uteslutande hafwa tillhört den Norrländska nationens industri och arbetsflit.

2:o Den stora fördel, som genom en förbättrad linberedning och ett i alla afseenden väl och ändamålsenligt spunnet garn, beredes väfnadsindustriën, skall i det högsta underlätta densamma, hvilket ock tiden snart kommer att utvisa genom linnewäfnaderues tilltagande i både finhet, godhet och mängd.

3:o Att ett stort fält för hudslitens tilltagande
verksamhet är derigenom öppnat. Det återstår då
blott att kunna besegra fördömarne, och att kunna få
konsten allmänt och ändamålsenligt spridd samt insläd
af landets arbetande unga döttrar, som skulle hinna
till en otrolig färdighet i spinnning och vävning, om
mera tid åfven i de yngre åren fluge egnas åt werk-
sigt nyttiga och hustrliga göromål, än åt insländet af
musik och främmande språk m. m.

Stockholm i Februari 1848.

G. Ekenmark.

Att en vanlig spinnrock, genom en liten förän-
dring som Herr Fabrikören Ekenmark uppfannit, är
vida ändamålsenligare än den Magerska Dubbel-
spinnrocken, icke allenast hvad dubbelspinningen beträf-
far, utan äfven för enkelspinnning, emedan den är
äfven användbar för båda spinnings-methoderne,
hvarigenom flere personer kunna på en gång vid
samma spinnrock, både dubbel och enkelspinna, icke
allenast med mera lättihet, utan äfven med en för-
re noggranhets och skyndsamhet, än vid vanlig spin-
ning, särdeles om en något öfvanlig person deltar
i spinnningen; det warde härigenom, efter flere an-

ställda noggramma proffspinningar, med sörsta tillförs-
litlighet intyget.

Stockholm den 21 Februari 1848.

Johanna Bernhardina Nyman.

född Wickman.

Lärareska så väl uti Dubbel- som Enkelspinnning.

Första Åfdelning.

i innehållande beskrifning öfver den Magerska Linspinnings-Methoden.

Om Lingarnets spinning.

Första frågan: Hurudan bör en lintråd vara beklädd, för att fullkomligt motsvara sin bestämmelse, så väl för väfnader, som andra behof?

Svar: En sådan tråd bör vara ifrån hörjan till slut lika jemn, såsom hade den lik en klawersträng gått genom en dragklinja för att befrias ifrån alla ojämnheter, och tillika innehålla en tillräcklig och lika jemn tråding öfver allt.

Andra frågan: Huru skall en sådan tråd fäkras och lättast kunna åstadkomas?

Svar: Genom en flitig och noggramm öfning i förening med en god vilja, blifwer det lättare än man föreställer sig.

Tredje frågan: Huru skall en tillräcklig

öfning och färdighet sälkast winnas, för att kunna spuma 2:ne trådar på en gång?

Svar: Derigenom, att man med mycken noggrannhet öfvar sig uti, att först spuma en tråd så fullkomligt som möjligt ske kan med båda händerna, och sedan med wänstra handen ensam spinna en lika jemn tråd, samt derefter inöfvar högra handen att spuma den andra tråden på samma gång.

Fjerde frågan: Hvilka lantagor äro dertill de tjenligaste?

Svar: Hvilka tågor som heldst, allenast de äro väl häcklade och spumas på längden.

Femte frågan: Kunna linblår äfven spumas med 2:ne trådar på en gång?

Svar: Ja, lika lätt som tågor.

Sjette frågan: Då blåner skola spumas, begagnas äfven då rockhufvud eller så kallad wanlig kräggla, att lägga blåorna uti?

Svar: Dertill begagnas så kallade blänskamar, af hvilka en under spinningen är fästad vid rockhufwudet.

Sjunde frågan: Huru lång tid erfordras för att kunna inlära den nya spinningsmethoden med 2:ne trådar på en gång?

Svar: Omkring 3:ne weckors tid, dock kun-

na personer, som förrit spumit efter gamla metoden, på kortare tid inlära den nya.

Åttonde frågan: Huru mycket garn kan en öfwad person spuma på dagen?

Svar: Omkring 3:ne hårsvor, hvarje hårsva innehållande 16 knäpp och hvarje knäpp 250 alnar, utgörande en längd af 4000 alnar i hvarje hårsva, således blifver hela längden af 3:ne hårsvor 12,000 alnar, som kunna spumas på dagen.

Nionde frågan: Huru fint är då detta garn, och huru många hårsvor kunna beräknas på skälpundet?

Svar: Detta garn är då af ordinär finhet, så att på ett skälpund kan beräknas omkring 4 hårsvor, som då får namn af 4 hårsvors garn, och innehåller skälpundet flere hårsvor, säsom till exempel 6, så kallas det 6 hårsvors garn, och så vidare.

Tionde frågan: Af hvilket lin blifwa de bästa och finaste tågorna, antingen af landt- eller sjörötet?

Svar: Af det lin som är sjörötet blifwa de finaste tågorne, och är deraföre det Norrländska linet tjenligast till finare garn; men deremot är det Smålandskta linet tjenligare till garn och väsnader af ordinär finhet.

Ettofte frågan: Af hvad orsak är alltid

det Norrländska eller så kallade Helsingelinet nästan hvitt eller ljusgrått till färgen, då det Smålandsta deremot är mörkgrått?

Svar: Af den orsaken, att Helsingelinet är sjörotet, och det Smålandsta landströket.

Tolvte frågan: Veror garnets mer eller mindre styrka, antingen på sjelfwa tågornas godhet eller garnets spinning?

Svar: En jemn twinning, hvarken för hård eller för lös, är första vilketet för en tråds styrka, äfvensom att tråden i möjligaste måtto innehåller lika många tågor öfverallt; iakttagos detta, och garnet ändå ej får erforderlig styrka, då är felet hos tågorna, som, antingen genom sjelfwa rötningen eller någon annan tillfällig orsak tagit skada.

"Att Herr Fabrikören Gustaf Ekenmark, till mig aflemnat en efter Mägerska methoden förfärdigad spinrock, fbr att af mig noga granskas och genom proffspinning försökas, hurutvida densamma är i möjligaste måtto förenklad och användbar för den allmänna husskydden, äfvensom att närmde spinrock efter af mig werkställd granskning, befurnits vara till alla delar riktig och efter de nyaste förbättringar förfärdigad och förenklad, så att den är i fullkomlig likhet med de godkände dubbelspinrockarne, som nu förfärdigas uti Västla Socken, Westbo Härad af Jönköpings Län för syra Nilsdaler Riksgöld, och att

ofwanskifne uppgifter för sjelfwa spinning=methoden, äro öfwerensstämmande med den erfarenhet jag deruti kunnat winna, det warde härigenom intygadt.

Stockholm den 6 November 1846.

Luisse Granberg."

Anmärkes: Att Demoiselle Luise Granberg är den, som, på Kongl. Landbruks-Akademiens befoftnad, först lärde ofwanlämnde spinnekunst af Herr Mäger, för att federimera kunnna lemma undervisning deruti, och hvilket Demoiselle Granberg en längre tid med mycken framgång gjordt, sàväl i Norrland, som Jönköpings Län m. m.

Författaren.

"På begäran af Herr Fabrikören Ekenmark, har jag å den af Mamzell Luise Granberg ofwan witsordade spinrock tagit en till minsta detaljer trogen ritning, ännad att bifogas den Lärobok i Wäf nadskonsten, hvilken Herr Fabrikören nu är syssel satt att utgörlva.

Stockholm den 50 November 1846.

P. Necin.

Werkstadsföreståndare vid Kongl.
Technologiska Institutet."

Planchen 4, innehållande ritning på den Mägerska Dubbel-Spinnrocken.

Denna Spinrock, Figuren 1, sedd från fram sidan, är afritad efter en sjettedels skala af verkliga

storleken, utom sjelfva rulldonen, Fig. 11, som äro efter hälften storleken, innehåller i höjd, räknad från golfsivet till ställningen för rockhusvindet, 1 aln 10 $\frac{1}{2}$ tum, då fotställningen, Fig. 3, deruti är inberäknad, och som innehåller 2 $\frac{1}{2}$ tum i höjd, samt gjord af 2 $\frac{1}{2}$ tum tjock plank, med 3:ne derunder fastslimmade slackar af 1 tums tjocklek. Fotställningens första bredd på framsidan är 20 tum, och dess längd 19 $\frac{1}{2}$ tum. Trampen, Fig. 5, sedd från kant, Fig. 6, är 9 tum bred, 16 tum lång, och gjord af 2:delas tums tjockt bräde vid axeln, med en liten turnare aftagning, der trampstickan, Fig. 5, skall fästas. Spinnrocks-hjulsets yttre diameter är 20 tum, och den inre dito 16 $\frac{1}{2}$ tum, samt tjockleken 1 $\frac{1}{2}$ tum; snodgången 1 tum bred, $\frac{1}{2}$ tum djup, och i den form ritningen närmare utwissar. Hjulnaivet är 5 $\frac{1}{2}$ tum i diameter, och hjularelns höjd från golfsivet 16 $\frac{1}{2}$ tum. Diskansen eller affståndet emellan rullspindlarnes centrum eller medelpunkt är 8 tum. Späntrishan med sin kläfve, Fig. 7, är 2 $\frac{1}{2}$ tum i diameter, och löper med fina 2:ne små koniska eller spetsformiga axeldubbar uti små hornstifvor eller så fallade lager.

Trampvästvens axel hvilar på ett lager af träd, Fig. 4. Dvärvstyckena, Fig. 8, hvaruti lagret är intappadt, äro 2 $\frac{1}{2}$ tum höga och 1 $\frac{1}{2}$ tum tjocka. Stolparnes tjocklek är nedtill 1 $\frac{1}{2}$ tum i diameter med någon affmålning uppåt, enligt ritningen.

Rockarmens hela längd, Fig. 8, är 11 $\frac{1}{2}$ tum, samt fasthållas med en struf, som synes vid Fig. 1. — Rockhusvindet, Fig. 9, hvars hela längd är 1 aln och 11 tum, sättes i nämnde arm, och beklädt med omkring 5 skälpund tågor, samt så fästade i öfra ändan och med ett band vidare omlindade, men ej hårdare, än att de med lätthet låta neddraga sig under spinningen. (Se vidare Fig. 10). Alt fört omlinda tågorna med ett större papper funan bandet påsätttes är i flere afseenden tjenligt.

En af förtent jernbleck gjord wattenkål, Fig. 11, är 5 $\frac{1}{2}$ tum i diameter, 2 $\frac{1}{2}$ tum hög, och med en fastlödd öppen pip i midten af 5 $\frac{1}{2}$ tums höjd, och så vid, att nedra ändan af rockhusvindet går igenom. Ut i nämnde kål är watten, för att under spinningen kunna väta fingerne, i stället för att begagna saliven, som vanligen brukas, men som anses skadligt för helsan i längden.

Blänkammen eller häcklan, Fig. 12, är gjord af ett vanligt kardträd, men med endast en rad af jernpinnar, som innehåller 27 pinnar på 9 $\frac{1}{2}$ tums bredd, och hvilka pinnar äro 2 tum långa samt spetsiga såsom på en vanlig häckla, och i tjocklek som en grövre strumpsticka. Dessa blänkammar äro 2:ne stycken af lika beskaffenhet, för att kunna, med en i hvardera handen, vidare utkamma eller häckla blänkorna, så att äfven de kunna spinnas så mycket möjligt

är på längden, och böra deraföre hänga ned sina utkammade ändar 3 à 4 tum nedom pinnarne, i kammen, samt fasthållas blänorna med en pappersrimsa som trädes på spetsarne af pinnarne sedan blänorna är förut inslagda och kammade, och hvarafter blänkamnen upphänges på rockhuswudet, i den ställning, som för hvar och en är begivämligast. Att innan tågorna fästas på rockhuswudet, är ganska tjsenligt att med blänkamnen reda dem, ty ju redigare och blänfreiare de äro, ju bättre går spinningen.

De 2:ne sakkallade violskrufwärne, Fig. E, är ungefärligen af den vanliga storleken, och ifrån hvilka ett snöre löper öfver hvar sin rulltröja, Fig. F, hvilket är fästat vid en liten pinne i öfva ändan af stolparne, och är det med dessa snören som rulltröhornes gång skall modereras, för att lagom kunna dra garnet till sig, allt efter som de äro, mer eller mindre spända.

Andra Afdelning.

Innehållande bekräftning öfver sättet, att med ringa kostnad och med tillhjälpling af ett Nulldon, kunna förändra en gammal vanlig Spinnrock till Dubbel-Spinnrock, så att den i alla offenden är ändamålsenligare än den Magerska Dubbel-Spinnrocken, icke allenaft hvad sjelvva Spinnnings-methoden beträffar, utan även genom den högst väsentliga förmånen, som tillkommer den fattigare arbetsskafven derigenom, att den kan begagna sina vanliga Spinnrockar utan minsta rubbning, hemvänt till Dubbelrockar, både för en och tvemne personer; ökvensom att från En till och med fyra personer kunna på en gång begagna sig af en och samma Spinnrock till Endelspinning, endast med tillhjälpling af flera Nulldon, som ritningarne N:o 1 och 2 visar.

Dubbel-Spinning med vanlig Spinnrock.

Orsaken hvarföre det flagas öfver att den Magerska Spinnmethoden är müdosam, är icke spinningen af 2:ne trådar på en gång, utan de emot sakens natur anbragte 2:ne så kallade Violskrufwärne, figurene e, pl. 4, hvilka skola moderera gången genom tillspänningen af ett snöre, som släpar i snoddgången på den rusle, hvarpå garnet skall linda sig under spinningen. Dessa 2:ne snören, såsom stillastående och släpande i snoddgångarna, förtynja och hindra hjulets gång, så att det aldrig med sin

egen fart kan underlätta trampningen, färdeses när nu härtill kommer, att hjulet och rulldons-triforner äro mycket mindre än på wanliga Spinnrockar. San-ningens häraf intygar erfarenheten aldra fäkrast och ojämförligast derigenom, att, om det sättas så beskaf-fade Biolskrusvar med släptåg på den till dubbels-rock förändrade wanliga Spinnrocken, så får äfven den nästan samma tunga och mödosamma gång som den Magerska; men borttagas dessa släptåg och en kringlopende snodd i stället påsättes, så får dubbels-recken en sådan lättnad i gången, att den spinnande personen knappast will tro, att det är samma rock. Ett ytterligare bevis för skillnaden i lättheten af gången är äfven det, att den wanliga spinnrocken, med en invention af 4 rulldon, går ända ojämförligt lättare och ledigare, än den Magerska med 2:ne. Det-ta förhållande, som försakat den mödosamma tramp-ningen, har varit ett svårt problem att lösa, ehu-ru enkelt det i verkligheten är, enär det rätta sät-tet blifvit uppdagadt, nemligen: att den rusle, hwar-på garnet lindar sig under spinningen, bör framför-allt vara överende af allt annat hinder för deß fria gång, än endast att dra den twinnade tråden till sig, i samma förhållande som wingtrifan hinner twin-na densamma.

Detta högst noggramma förhållande, som ovis-korsligen måste ega rum emellan wingtrifan och garn-rulletrifan, kan endast genom en gemensam snodd

erhållas, emedan densamma måste verka i tre se-kskilda riktningar, såsom att på en gång dragra rull-donet, spänna båda triforner och så moderera rullar-nes fart och kraft, att twinningen sker i ett noga och jemnt förhållande till pålindningen.

Det tyckes vara besynnerligt nog, att tvenne trifor, som dragas af lika länkar af en och samma snodd och åt samma håll, skola få kunna ställas, att den ena trifan twinnar garnet och den andra dra-ger det twinnade garnet till sig, i ett noga afmått förhållande; men för den, som närmare granskar förhållandet och will mathematiskt beräkna detsam-ma, så finnes mekaniken vara lika enkel som nöjs-fam. Som mycken wigt ligger deruppå, att för hvar och en Kunna gbra alla de rörliga delarnes werkningar och förhållanden till hvarandra begriplis-ga, så will jag såsom exempel antaga, att en wanlig spinnrock är försedd med ett hjul, som innehåller 22 à 23 tum i diameter, och att detta hjul löper så rundt och lätt som möjligt är, äfvensom att rull-donet med sinia båda trifor är akurat inpassadt, så att deras snoddgångar noggrant är midt för hjulets snoddgång, samt förfrikt går mycket jemnt och lätt. Derefter tillses noga, att garnrulen, som sitter på wingtrissans jernspin-del, är så inpassad, att den löper mycket lätt omkring på densamma, utan minsta hinder af wingtrissans tillskrufning, och

icke heller på något annat sätt hindras i dess lätta gång, ty det aldra minsta hinders inverkar genast på densamma och stänger spinningen. Trifan eller skifwan på denna garnrulle, hvaruti snoddgången är gjord, bör innehålla $2\frac{1}{2}$ tum i diameter och $1\frac{1}{2}$ tums djup snoddgång, som skall vara skarp och icke rund i botten.

Wingtrifan, eller den som fastskruvas med bakvända gångor på fernspindeln, bör åfven nog grannit så inpassas, att den icke på minsta sätt hindrar rulltrifans fria och lätta gång. Denna wingtrifan bör alltid vara mindre än trifan på garnrullen, eller 2 tum i diameter, men med lika djup och skarp snoddgång som i rulltrifan. Ett motsatt förhållande, såsom det, att wingtrifan är större än rulltrifan, har erfarenheten visat icke vara så föreläktigt.

För att kunna verkställa den så kallade dubbelspinningen, bör heldst ett lika beskaffadt rulldon med det, som föret är, fättas i samma linia med det första, som är närmast hjulet, och på 8 à 9 tums afstånd emellan spindlarne, så att åfven 2:e personer kunna begåvänt på samma rock verkställa enkelspinning. Se figuren N:o 1, planchen 4.

För att med minsta kostnad och utan svarfwas rebiträde kunna på ändamålsenligaste sättet åstadkomma denna lilla förändring för så väl dubbel-

som enkelspinning, utan minsta rubbning af den vanliga spinrockens sammansättning, göres endast en brädlapp 9 à 10 tum i fyrlant och 1 tum tjock, hvaruti 4 stolpar fäkert fästas, och hvilla stolpar böra göras heldst af något hårdt trädslag, omkring 7 tum höga, 1 tum breda och $\frac{1}{2}$ tum tjocka, samt med en efter spindelstapparnes tjocklek lämpad urhållning, så att de löpa ganska lätt och kunna qvarhållas med en liten pinne i ändan af urhållkun- garne.

Rockhufvudarmen är omkring 5 à 6 tum lång, $1\frac{1}{2}$ tum bred och 1 tum tjock, samt försedd med 3 à 4 häl, så att den kan genom förflyttning på stolpen, förlängas eller förkortas efter behag.

Stolpen, hvarpå rockhufvudarmen skall fästas, fästes ungefär på midten af samma brädlapp. Denna stolpe är 12 à 15 tum lång och 1 tum i fyrlant.

Alt begagna skinn eller fulläder för spindlarne att löpa uti, är icke någon nödvändighet för annan orsak än den, att spindlarne derigenom gå något tyflare, men dersföre icke det minsta lättare, utan försakas genom insättning af fulläder en onödig kostnad, förenad med besvär och merändels en opälslig och ofta oduglig inpassning i brist af passande runda stammar m. m.

Sedan alla 3 stolparne blifvit fäkert fästade vid brädlappen och de båda rulldonen i riktig vinkel

inpassade i sina stöpar, så att de löpa mycket lätt och obehindradt, så fästes denna ställning^{*)} vid den vanliga spänningssanfalten, som alltid finnes lika på de gamla spinmrockarne. Se figuren N:o 1, plan-chen 4, men med noga iakttagande, att rulldonens snoddgångar komma att akurat motsvara hjulets snoddgång. Snodden eller dragnöret sättes först på rulldonet, som är närmast hjulet, aldeles på samma sätt som vanligt, eller så att den ena länken af snöret sättes på wingtrishan och den andra på rulltrishan och sedan båda läukarne till sammans omkring hjulet, hvarafter denna snodd spännes till deh genom anfälld proffspinning med en tråd blifvit utränt hurn sträng den får vara spänd, och sedan förfares på samma sätt med snodden för andra rulldonet, som alltid får vara en liten mån längre spänd, af den naturliga orsaken, att som detta rulldon är på längre afstånd från hjulet, så kommer snodden att intaga litet mer af snoddgångens periferi, och dersöre winner den en något större kraft i dragningen, och hvilket erfarenheten visare kommer att utvisa.

Som båda rulldonen ovisserligen måste hafta sin egen snodd, för att kunna vara oberoende af hvarandra, så bör den vara så fin, att den endast innehåller 3 à 4 trådar af fint tåggarn sammantrinnad. På snodden får ej heller finnas flera än den lilla klinen, hvarmed den är säkert sammanfää-

^{*)} Helt med små trådsruvar, hvarigenom den är lätt flyttbar.

stad, och kan äfven den undvikas derigenom, att de båda ändarne läggas in på hvarandra och ihopfys med så liten skarf som möjligt ske kan, är det så mycket bättre. Som nu är frågan om dubbelspinning, så fördra den en ännu större noggramhet och jemnhet i spinmrockens gång, än enkelspinningen, hvarför ett lika förhållande i twinnings- och dragningskrafsten bör ega rum emellan båda rulldonen, och detta förhållande winnes endast derigenom, att snoddgångarna i det nya eller tillöpta rulldonetets trishor äro i fullkomlig likhet med det gamla rulldonetets snoddgångar. Hvad beträffar rulldonens och spindlarne sista längd eller wingarnes vissd, är likgiltigt, emedan det endast är snoddgångarnes likhet på båda rulldonen, som utgör hufvudvillkoret för en jemn och lika modererad gång, så väl för twinnings- som dragningskrafsten m. m. För att genast kunna uträna denna likhet, ställas båda rulldonen i en lika ställning, hvarafter sagta vrider på hjulet, och om rulldonen då wända sig lika på en gång, vaktadt de flestagånger gått omkring, så äro snoddgångarna riktiga.

Den proportion i förhållandet emellan hjulet och trishorne, som jag funnit vara tjenligast, är den, att då hjulet går en gång omkring, skall wingen eller wingtrishan gå 12, men rulltrishan endast 10 gånger. Orsaken hvarföre rulltrishan ej går mer än 10 gånger, är den, att periferien eller omkretsen är större än wingtrishans, hvilket är nödvändigt, ty wo-

re båda trihorna lika stora, så droge rullen ej garnet till sig. Detta förhållande kan äfven genast utrönas, om t. ex. ett litet märke sättes på båda trihorna midt för hvarannat, och hjulet vrider sig ta omkring, så är det både lärorikt och nöjsamt att se i hvilka jemna proportioner den stora trihans blifwer efter den mindre för hvarje gång de gått omkring, som till exempel att efter ett enda eller första kringgåendet, blifwer den stora trihans märke 1 tum efter den lilla eller wingtrihans.

Genom ett noga iakttagande af alla dessa grundliga förhållanden emellan hjulets och trihans olika storlek i omkrets, kan trivnings- och dragningskraften förstöras eller förminkas efter behag, och är det deraföre icke nödvändigt eller behöfligt att förändra hjulen eller rulldonen på de vanliga spinnrockarne, såvida de förut haftva en jemn och lätt gång, ty om trihornen gå endast 8 à 10 gånger medan hjulet går en gång, så kan trampningen i stället forceeras eller påskyndas, men i motsatt fall modereras då trihornen gå flere gånger än 10 à 12, och hvilket allt efter en liten öfning lätt kan inhemtas.

Uti så wäl Enkel- som Dubbelspinning är af mycken vigt, särdeles hvad den sednare beträffar, att tågorna äro wäl häkläde och blänfria samt hänga lodrätt ned ifrån rockhuswudet. Se figuren 10, planchen 4, och ej som vanligt brukas i de flesta orter, att linda tågerne omkring rockhuswudet. För en

nybegynmare är det bättre att ha mycket än litet tägor på rockhuswudet, såsom minst 4 skålpond, emedan tågorna derigenom låta lättare och jemmare draaga ned sig, än om det är litet; dock beror detta äfven mycket på en mer eller mindre omsorgsfull behandling af tågornes renhäckling, äfvensom af deras jemna fördelning och en lagom tillknytning på rockhuswudet, och hvilket genom erfarenheten vidare inhemtas.

Att så kunna lämpa handets tillknytning omkring tågorna, att de blifwa hvarken för hårdt eller för löst fästade vid rockhuswudet, är en sak af mycken vigt, särdeles för dubbelspinningen, der båda händerna hvar för sig äro så syfelsatta, att de fällan utan olägenhet kunna hjälpa hvarandra att utreda tågorna i händelse af trassel derigenom, att vid tågornes neddragning öfverflödiga eller lösa lockar medfölja, som varit för löst ombundna eller dock så hårdt, att de icke utan för mycken ansträngning låta draga sig, äfvensom att inga blänor äro qvarfittande i tågorna, hvarigenom de kunna sammanbindas. Alla dessa olägenheter, antingen hvar för sig eller tillfamnats, äro ofta tillräckliga för att genast kunna qväfva all hag och lust för dubbelspinning hos en nybegynmare, särdeles om dylika hinder i början inträffa, man någon öfning winnits i hand- och fotslaget, som endast tager en nybörjares hela uppmärksamhet i anspak. Det är deraföre tålmodet, öfning

gen och särdeles lusten, som så väl i denna konst som alla andra lättast öfvervinne de här tillfälliga hinder snarare än man förmodar, ja ofta nog på mycket kortare tid än 2 à 3 weckor, synnerligast nu, sedan en wanlig spinnrock utan annan rubbning kan begagnas, än endast med en tillökning af ett rulldon, på sätt förut är beskrivet, och hvarigenom dubbelspinningen på wanlig rock vinner en betydlig underrättning i jämförelse med den Magersta, der alla methoder äro främmande.

Enkel- och Dubbelspinning uti en wanlig Spinnrock för flere personer på en och samma gång.

Med all aktning för dubbelspinningen, tror jag likväl, att enkelspinningen numera efter så wäsendliga förbättringar kommer att täffa med dubbelspinningen, af följande skäl, nemligen:

1:o Dergenom, att det är icke sjelfva metoden att spina 2:ne trådar på en gång, som utgör hufwudsaken att kunna spina en jemn och fin tråd, utan det är egenligen tågornas läge på rock-hufwudet, så att de kunna spinnas på längden, och en större uppmärksamhet vid deras jemna neddragning och fördelning vid spinningen, som är sjelfva grunden och hufwudsvilket för att kunna få en öfverallt lika jemn och fin tråd. Dessa hufwudsakliga omständigheter häfva af de flesta spinnare blif-

wit uraklåtne, dels genom okunnighet och dels genom liknöjdhet häfver garnets mer eller mindre wälspinning och godhet, emedan den fattigare arbetsskafen fällan sjelf wäfwer eller begagnar särdeles det finare garnet den spinner, emedan spinningen merändels sker för andras räkning, och derföre blifwer den spinnande personen icke genom egen wäfning i tillfälle att sjelf få erfara olägenheterne och de svåra följderna af ett illa spunnet garn. Den stora olägenheten, som vunnit mycket häfd, att göra mera affeende på garnets myckenhet än deß godhet, är dertill åsven mycket orsaken, åsven som att den fattigare spinnaren måste beräkna tiden nogare än den hättre lottade, som är i tillfälle att mera använda både tid och uppmärksamhet åt wälspinningen.

2:o Skall numera genom den stora förändring i spinkonsten, att på en wanlig spinnrock kunna på samma tid spina lika mycket garn som på 4 färsilta rockar, väldigt mycket besparing af tid och kostnad winnas, som nu deremot åsven får egnas åt wälspinningen.

3:o Hwad som otrivselaktigt i hög grad skall bidraga till wälspinning och en större tillverkning, är åsven den stora förmån, att om en skicklig och uppmärksam spinnare trampar hjulet med en för wälspinning lämpad och modererad gång, så få de andre, som sitta bredvid och äro mindre kunnige eller uppmärksamme spinnare, tillfälle att inhenta det

rätta hand- och fotlaget, äfwen som tillika blixtvis rätta och trängne att använda mera uppmärksamhet och flit vid denna gemensamma spinning, särdeles om den ledes och lättaas af husbondemor sjelf, i stället att föverlemina spinningen åt slumpen eller ensamt åt okunniga eller liknöde personer.

4:o Ut numeru ett stort hinder för den fattige och merändels trängbodda spinnaren undanröjd derigenom, att då händelsen ofta är den, att rummets eller flugans utrymme icke tillåter mer än att knapast kunna begagna sig af en spinnrock, emedan äfwen i samma rum eller stuga innebo flere personer, särdeles vintertiden, och af hvilka flere äro skicklige spinnare, men i saknad af spinnrockar eller medel att kunna anslappa dem, äfwen som tjenligt utrymme, måste de vara sysselsösa och i brist af arbete söka sitt lifsuppehälle på hvad sätt som helst, dels på löfliga och dels på olöfliga vägar; men derigenom, att nu tillfälle beredes dem, att äfwen kunna delta i spinningen på samma rock, så förelommes allt det onda, som sysselsöheten, tyvärr, alltid medfører, vch

5:o Att en wanlig spinnrock, såsom merändels ett kärt minne eller arf efter mor och mormor, ej det minsta behöver rubbas ur sin wanliga ställning på annat sätt, än att endast ett eller flere rulldon tillfattas, så att både tågor och blånor kunna spinnas på en och samma gång.

Då spinnreken skall innehålla 4 rulldon, som figuren N:o 2, planchen 4 utvisar, så kommer brädet för den förut omförfina ställningen med 2:ne rulldon att något förstoras, se fig. N:o 1, samma planch, och hvilket lätt kan verftällas, då man vet rulldonens längd och bredd, men hvarvid efterses, att de undra läukarne af snoddarne från de 2:ne yttre rulldonen ikke komma att nöta emot brädet, som då bör i sådan händelse tillräckligt urhållas der snoddarne skola löpa fram. Äfven göres rockarmen så beskaffad, att den kan vridas och ett rockhusvud sättas i hwardera ändan af densamma, eller heldre armarna och stolparne hvor för sig, så att 4 personer kunna begagna sig af 2:ne rockhusvudet.

Uti stolpen för rockhusarmen får icke något rulldon inpahäss, ty genom tågornas neddragning rubbas det på ett eller annat sätt och hindrar spinningen.

Sedan alla 4 snoddarne eller dragsnörena huvvit redigt påsatta, som figuren N:o 1, planchen 4 utvisar, och besinnes vara lika stränga, så har erfarenheten visat, att första snoddon på rulldonet närmast hjulet får vara en liten man strängare än den dernäst, så att strängheten minskas något allt eftersom rulldonen sitta längt från hjulet, och hvilket förhållande är naturligt, ty ju närmare rullträpan kommer hjulet, ju mindre griper eller lindar snoden sig om trihans periferi eller omkrets, och således har mindre kraft att dra den samma, hvilket

derföre måste ersättas med en liten hårdare tillspänning, då deremot den tråha, som kommer längst från hjulet, blifver mest omlindad af snoddens och födrar derföre minsta spänningen. Ehuru deha proportioner äro högst fina, så att ofta en kortlappstjocklek är tillräcklig för att kunna spänna rulldonet lagom, så, och för att undvika snoddens omknytning för en så liten spänninggrad, äfvensom att till den aldra minsta grad kunna tillfälligtvis spänna alla rulldonen hvor för sig, så bör den urhållning, som göres för den fina spindeländan der tråforna sitta, innehålla en knapp åttonde dels tunns spänningdmån, så att om en liten tunn trädslifva eller ell sättes framför spindeln, att ett tillräckligt rum då finnes bakom densamma, och att den ej tränges eller går det minsta trögare deraf; men hvar emot den lilla pinnen, som sitter öfver spindeln och skall hålla den quvar i urhållningen, bör gå tätt intill, men derföre icke det minsta hindrar spindelnus lätta gång.

Det tyckes, att då 4 särskilda snoddar, som komma från 4 särskilda rulldon och skola löpa uti en och samma snoddgång på hjulet, skulle hindra hvarandra, men sådant är icke förhållandet, ty erfarenheten har noga visat, att de gå lika lätt och obehindradt som om det wore endast en snodd, så framde blifwa riktig och redigt påsatte, samt äro fina och framför allt utan flere knutar än den enda, som

genom snoddens sammanhäftning eller helsre skarfling måste vara.

Erinringar till noga iaktagande vid så väl Enkel- som Dubbelspinning m. m.

1:o För att få wacker väfnad födras wackert garn.

2:o Innan någon spinning företages bör noga tillses, att så väl hjulet som rulldonet i möjligaste mätto löpa runt och lätt, utan att på minsta sätt gå skeft eller hindras genom någon trånghet vid axlarnes och spindlarnes inpažande i sina lager.

3:o Att tillse det snoddgångarna äro accurat midtför hvarandra, och att snoddarne äro fina, jemna och knutfria, samt vid påsättningen, att länkarne komma redigt och att ej något mera fors blifver, än det, som nödvändigt måste vara på en dubbel-snodd. Deha snodder påsättas som vanligt ske, eller på det gamla sättet, och då flera rulldon äro, sättes första snoden på första rulltråforne och andra snoden på andra rulldonet dernäst och så vidare, som ritningen, figuren N:o 1, planchen 4, närmare utvisar.

4:o Att hjul- och spindelaxlarne, äfvensom lagen, hvaruti de hvila, göras väl rena innan de med bomolja smörjas.

5:o Att tågorne äro väl häcklade och utan min-

sta sammanträffling af några blåner hänga lodrätt ned ifrån rockhusvudet och äro först omkringdade af en bred dubbelt papperströmsa i öfva ändan, hvarpå bandet sedan knytes något hårdt, men sedan lindas omkring tågorne, som fig. 10 pl. 4 utvisar.

8:o Att jerenträden, af hvilken näckorne på vingarne äro gjorda, icke är alltför fin, ej heller att i densamma finnas flag eller ojämnheter, som kunnat hindra trädens indragning på rullen.

7:o Att ofta under spinningen tillse, det inga trådar eller lösa tågor tillfälligtvis komma att linna sig om spindeln, hvarpå garnrullen löper, ty det aldra minsta som förforskar något hinder i dess fria gång, inverkar genast och åstadkommer flera olägenheter.

8:o Att under spinningen i möjligaste mätto vara uppmärksam derpå, att träden blifwer lika jemn och jämförbarligen för hårdt eller för löst tvinnad, och

9:o Att vara ihärdig och tålmodig, samt finna det för en pligt och ett färdeles nöje, att under hela dagar kunnna vara nyttig och werksam.

Tredje Åfdelningew.

imnehållande beskrifning öfver hästa sättet att få Linet genom sjelfva rötningen suare och mjukare, samt derigenom ofemförligt ändamålsenligare till spinning, garn och väfvad, än hvad den i Sverige vanliga rötningen åstadkommer.

Linetets rötning.

Då Linet är upptaget och linfröknopparne fräns häcklade, sammankindes det knippvis med ett halmband, så att hvarje knippa imnehåller omkring 3 tum i diameter. Sedan nedsänktes dessa knippor hvarftals, heldst i flytande vatten, om så tillfälle är, och för sänkningen göres den anstalt, att linet ej kan skingras eller bortslyta, ej heller får något deraf ligga öfver vattenytan och ej något på botten, hvarföre detta förhållande måste åspåhas genom någon tillräcklig tyngd medelst stenar, som läggas på bräslappar öfver linet. På detta sätt ligger linet 3 à 4 weckor uti vattnet, hvarefter det upptages och utbredes som vanligt på passande gräswall, då samma halmband hvarmed linet är ombundet, upplösas och läggas under linet på hvar sin knippa, för att till

samma ändamål ånyo kunna begagnas. Då linet legat utbredd 3 à 6 veckor eller ju längre ju bättre, så upptages och fördelas det åter på samma sätt knippvis, med iakttagande att linet då ej är vått eller fuktigt. Sedan torkas det försiktig i ugn eller badstuga så hårt som möjligt ske kan innan det sönderbråkas. Genom fjörötningen lojnar det ytterefallet, och genom landtrötningen det inre eller finare.

"Att ofwanckrifne sätt för Linets rötning är liksa med det som i Tyska provinserne allmänt brukas, färdeles om linet skall användas till finare garn och vävnaider, emedan det genom den i Sverige brukliga rötningen, aldrig erhåller den mjukheth eller finhet som är högst nödvändig för att kunna åstadkomma ett verkligt jemt, fint och smidigt garn, paßande för finare och fasonerade Linnewävnaider, det warde häriigenom af en inhemitad mångårig erfarenhet och handläggning så väl vid luraötning, som flerafsliga slags linnewävnaiders tillverkning i Tyskland och Sverige; intyget och färdeles recommenderat.

Stockholm den 5 Mars 1848.

J. G. Neuszner.
Linnes och Bomulls-Fabrikör."

Anmärkes: Att Herr Fabrikören J. G. Neuszner är en af Sveriges stieligaste Fabrikanter.

För fattaren.

Ett annat sätt för Linets Rötning och Torkning, witsordadt af Kungl. Wetenskaps-Akademien.

För att till Linets torkning undvika begagna eldsarliga Pörten eller Badstugor, genom hvilket äfwentyliga torkningsätt, en mängd Lin årligen dels skadas och dels uppbrännes, bör derföre om tillfället så möjlichen medgiswer, Rötningen och Torkningen uppökjutas till påföljande året, med det lin som är fördat hösten förut, af den orsak, att watten och luften den sedan årstiden förlorat sin wärma, hvarigenom rötningen bliwer både långsam och osäker samt förenad med många svårigheter, färdeles hvad det wattenrötta linet beträffar. Deremot är både luft och watten den varma årstiden bäst tjänliga, både för rötning och torkning, emedan naturen erbjuder ett förträffligt tillfälle, att under den merändels inträffade mid sommarstorkan, kunna få det kort fört rötta linet torkat och brutit, utan att behöfva till deha förrätningar bekosta och begagna brännbara ämnen, och således icke riskera att få linet tillika med Badstugan uppbrändt.

Nyttiga Erinringar för vidare behandling af
Linet.

1:o Att det lin af hvilket man will taga ut-
söde, bör säs tunnare än det som odlas för tågans
skull, men deremot blifwer af det lin som säs tjoc-
kare finare tågor, äfvensom mera befriadt ifrån
vgräs.

2:o Att om lin af yttersta finhet skall erhållas,
mäste det ryksas eller upptagas, så snart blomningen
är förbi, utan att afvaka fröets mognad.

3:o Att linet icke förr stå upptaget till deß det
är öfvermoget ty då förlorar det både i godhet
och mängd, derigenom att weden i själkarne blifwer
alltför fast och hård, hvorigenom större affall upp-
står vid brytningen.

4:o Att rätta tidpunkten för linets upptagning
eller ryksning, inträffar då ungefär en tredjedel af
fröet fritt en brunaktig färg och fröknopparne en vis
fasthet, samt sjelfsiva stammens gräna färg antagit
ett mera i gust dragande genomskinligt utseende. Dock
inträffar äfven den händelsen, att linet ibland icke
fär denna färg och genomskinlighet, hvoriby man
då måste rätta sig endast efter knopparnes och fröets
utseende.

5:o Att linet renfas första gången, då det wext
omkring 3 tum högt, samt för andra gången wan-
ligen 14 dagar derefter vid 6 tums höjd om så be-
höfves, med noga iakttagande af den försigtigheten,

att så litet som möjligt ske kan genom trampningen
skada linet *).

6:o Att till linets upptagning välja en regn-
fri och klar dag, samt icke börja dermed förr än dag-
gen försvunnit.

7:o Att Linet vid upptagningen upprykes med
rötterna, och att den då medföljande jorden väl af-
slakas, äfvensom att hvorje lock lägges mycket jemnt
till deß man fritt en liten knippa eller så kallad kärfe-
we vid på en arms tjocklek, hvilken då ombindes
nära rotändan, antingen med ett litet halmband el-
ler ett af sjelfsiva linet gjordt.

8:o Att vid upptagningen bör äfven en sorte-
ring af linet ske, så att det korta skiljes från det
långa, och lägges i särskilda bundtar, för att på
stånger till torkning upphängas, med iakttagande att
bundtarne icke göras så stora, att linet kan taga nä-
gon hetta till sig i midten af bundten, hvilket lätt
kan hända, se deles om luften är fuktig.

9:o Sedan linet väl torkat, införes det i sa-
dan och får der ligga till wintern, då fröet urtröskas
på det fritt, att linet utbredes tunnt på ett log-golf,
och fläs eller tröskas med en flat trädklubba eller
klots af 12 tums längd, 5 tums bredd och 3 à 4
tums tjocklek, fästad vid ett långt, kroktigt skaft, som
vid flaget glider i högra handen. Detta fritt har

*) Renningen kan ofta undvikas, hvilket är händelsen se deles i
Norrland, då påhände jord och väl renfadi frö begagnas.

företräde framför den i Sverige brukliga repningen, som skadar linet. Efter slutad tröskning bindes linet åter i bündar af 6 till 8 tums diameter, men i hvilka rotänder och fetsar läggas emot hvarandra, så att bunden, som bindes på 2:me stället, blir jemt tjeck i båda ändar. I detta slieck förvaras linet till påföljande årets sommar, då rötningen verkställs.

Juwehäll.

Första Afdelningen.

Beskrifning öfwer Magersta Dubbel-Spinnrocken	Sid. 13.
Om Lingarnets Spinning	" 9

Andra Afdelningen.

Beskrifning öfwer Dubbespinning med wanlig	
Spinnrock	" 17.
Om både Dubbel- och Enkelspinning för flere	
personer på en och samma gång	" 26.
Nödwendiga Erinringar wid så väl Dubbel-	
som Enkelspinning	" 31.

Tredje Afdelningen.

Beskrifning öfwer båsta sättet, att genom helse	
wa Linets rötning, så det ojemförligt ånda	
mälsenligare, än genom den wanliga rö	
ningen	" 33.
Om sättet, att genom Linets rötning och tor	
ning sommartiden, undvika eldfarliga pör	
ten och badstugor	" 35.
Erinringar wid Linets behandling	" 36.

ägerstrukta dubbel-Spinnrocken, efter den nyaste förenklade och förbättrade methoden.

Pl. 4.

